

امەرىكا جاقتىڭ شىنجاڭنىڭ ادامدىق ۇقعىنا

قىسسىز جالا جابۇن قاتاڭ ايپتايىمىن

□ اۆتونوميالى رايوندىق سۋ يىگىلىگى مەڭگەرمەسى پارتيا باسلىق گرۇپپاسىنىڭ شۇجىي يىلحام وسمان

امەرىكا پارلامەنتى قاۇم پالاتاسىنىڭ ايتىلمىسى شىنجاڭغا ساياتىن “زاڭ جوبا” ماقۇلداپ، شىندىقتى ەلەپ- ەسكەرەمەي، بۇرمالاپ ويدان قىستىرىپ، تىرناق استىنان كىرىدەپ، شىنجاڭنىڭ لاڭكەستىككە قارىسى تۇرىپ، ورنىقتىلىقتى قورعاۋ شارالارى مەن شىنجاڭنىڭ ادامدىق ۇقىق جاعدايىنا قىسسىز جالا جاۋىپ جانە جونىزدىكپەن جازىعۇرى امەرىكانىڭ لاڭكەستىككە قارىسى تۇرۇ ماسەلەسىندەگى قوسى ولىشمە مەن “ادامدىق ۇقىق”تى جەلەۋ ەتسپ جۇڭگونىڭ شىكىسىنە دورەكىلىكپەن كىلىككەن سۇرقىا نىەتىن تولقى پاش ەتتى، شىنجاڭدا تۇىپ- وسكەن از ۇلت كادرى رەتندە، بۇعان قاتى كەتكەنەمەن جانە باتىل قارىسى تۇرامىن!

جۇڭگو كوممۇنىستىك پارتىياسىنىڭ باسشىلىغىندا، شىنجاڭدا جەر مەن كوكتى ەدۇر سىلكىندىرگەن وزگەرىستەر تۇىلدى، ۇلتتار بىرگە گۇلدەنىپ دامىدى، بىرگە نىتىپاقتاسا العا باستى، شىنجاڭ قۇلازۇدان كورىكەنۈنگە، جۇتاڭدىقتان مولىشلىققا، توماغا تۇيىقتىقتان اشىقتىققا، مەشۇلىكتەن العاباسارلىققا بەتتەپ، دۇيم جۇرتتى جالت قاراتقان دامۇشلىقتار مەن جەتستىكتەرگە قول جەتكىزدى.

20 - عاسىردىڭ 90 - جىلدىرىننان بەرى، ”ۇش ئۇرلى كۇش“ شىنجاڭدى وتاننان بولىشكەنۇ سۇرقىا ماقساتىن جۇزەگە اسىرۇ ءۇشىن، يدەولوگىيانى ساڭلاۋ ەتپ، “ۇلت” جەلەۋىن كوتەرىپ، ”ەدىن“ تونىن جامىلىپ، ۇشقارى يدەيا تاراتىپ، زورلىقتى كۇش، لاڭكەستىك دەلولىارن (وقىععا) تۇدىرىپ، بەيپۇنا بۇقارانىڭ جانىن جالىپ، شەكتەن اسقان قىلمىس وتكىزىپ، شىنجاڭدى ەز ۇلت حالقىنىڭ باس اماندىعى مەن مال - مۇلكىنىڭ حاۋىپسىزدىكىنە اسا زور حاۋىپ تۇدىرىپ، ادامزاتنىڭ ار - نامىسىن اۋىر دارەجەدە اياق اسىتى ەتتى.

لاڭكەستىكنىڭ، ۇشقارىلىقتىڭ رەال حاۋىپىنە مەڭزەس، شىنجاڭ باتىل شارا قولدانىپ، زاڭ بوينىشا لاڭكەستىككە قارىسى جانە ۇشقارىلىقتى الاستاۋ كۇرەسىن ورىستەتپ، ۇستىنەن وڭاۋ مەن تۇبىرىنەن وڭاۋدى ۇشتاستىرۇعا تاباندى بولىپ، سوققىى بەەرۇ مەن الدىن اۋدى ۇزارا ۇشتاستىرىپ، زاڭ بوينىشا كاسىپتىك شەبەرلىككە تارىبەلەۋ - باۋلۇ قىلمەتن ورىستەتسپ، تارىبەلەنۇشلەردىڭ مەملەكەتتە ىبىر تۇتاس قولدانىلاتىن ەتىل - جازۇ، زاڭ بىلمەدىرى، كاسىپتىك شەبەرلىك جانە ۇشقارىلىقتى الاستاۋ سياقتى جاقارتاردان باۋلۇ قابىلداۋنا مۇمكىندىك جاساپ، تارىبەلەنۇشلەردىڭ وزگە ۇلت بۇقاراسىمەن تىلدەسسىپ، پىكىر اۋستىرۇداى، وسى زامانىعى مادەنىيەت بىلمەدىرىن ۇبىرەۋدەگى ەتىل قۇرالنى يگەرۇنە، ازامات تانىمىن، زاڭمەن جونگە سالۇ تانىمىن كۇشەپىتۇنە، زاڭعا سىيىمدى ەدىن مەن لاڭكەستىكتى، ۇشقارىلىقتى دۇرس پارىقتاۋنا، لاڭكەستىكنىڭ، ۇشقارىلىقتىڭ قىبالىنان قۇتىلۇنا كۆمەكتەسىپ، لاڭكەستىك قىمىلدارىنىڭ كوپ تۇىلۇ، ەجىبى تۇىلۇ جاعدايىن ۇنىمەدى تەجەپ، ەز ۇلت حالقىنىڭ تىرشلىك ۇقىعى، سالاماتتىق ۇقىعى، دامۇ ۇقىعى سياقتى نەگىزگى ۇقىقتارىن ەك جوعارى شەكتە قاتماماسىز ەتتى، شىنجاڭنىڭ لاڭكەستىككە قارىسى تۇرۇ

(باسى 6 - بەتتە)

لاڭكەستىكتى، زورلىق - زومبىدەلىمى تىرىقتى قىلماسىز ەتۇگە بولادى، لاڭكەستىككە قارىسى تۇرماي ادامدىق ۇقتى قاتماماسىز ەتۇگە بولمايدى. تاياۋ جىلداردان بەرى، دۇنيە ەجۇزى كۆلەمىندە تۇبىلغان قىرۇار زورلىقتى كۇش، لاڭكەستىك دەلولىارىندا (وقىععا) مىللىيونداىن قاراپايمىمىز حالقى جاندارىنان جۇدا بولىدى نەمەسە باسپانادان ايرىلىپ تەنتىرەپ كەتتى، نەشە مىڭ جىل جالغاسقان وركەنىيەت مۇرالارى ەبر - اق كۇندە قۇرىپ - جوعالدى. مۇنداي جاعدايلاردا قايداعى ادامدىق ۇقتان اۋىن اشۇعا بولىسىن؟!

شىنجاڭدا سەسىپ - ەرەكتەن از ۇلت پارتىيالى كادرى رەتندە، مەن پارتىيانىڭ 18 - قۇرلىتايىنان بەرى، شى جىنپىڭنىڭ جانغا ەدۇبىر جۇڭگوشا سوتسىيالىزم يدەياسىنىڭ جەتەكشىلىكىندە، اۆتونوميالى رايوندىق پارتكومنىڭ بۇكىل شىنجاڭداى ەز ۇلت كادىر - جۇرتلىعىن نىتىپاقتاستىرىپ جانە باستاپ، نازاردى قوعام ورنىقتىلمە مەن باياندى نىتىشتىق باس نىساناسىنا شوعىرلاندىرىپ، ەبر قىدىرۇ ۇنىمەدى شارالار قولدانىپ، ”ۇش ئۇرلى كۇش“ كە قاتاڭ سوققىى بەرگەندىگىن، لاڭكەستىككە قارىسى تۇرۇ، ورنىقتىلىقتى قورعاۋ كۇرەسىن ورىستەتسپ، ۇشقارىلىقتى الاستاۋ قىزمەتىن ىلگەربەتسپ، حالقى تۇرمىسىن شىنايى قاتماماسىز ەتسپ جانە ونى جاقسارتقاندىن، ۇلتتارى نىتىپاقتى دا جارسامىدى، ەدىنى تاتۇ دا ۇبىلەسەمدى، ەكونوميكاسى جوعارى ساپادا دامىعان، حالقتىڭ تۇرمىسى ۇرتىس جاقسارغان، ۇرلى ستەر جايپاي العا باسقان، ەز ۇلت جۇرتلىعى نىتىش ۇمىر، شات - شادىمان تىرشلىك كەشەرگەن تاماشا جاعدايدى ۇز كوزىمەن كوردىم. شىنجاڭ قوعامىنىڭ كەلەلى جاعدايى ۇرتسى ورنىقتى بولدى، قازىن شىنجاڭدا ۇرتسى 3 جىل بويسى زورلىقتى كۇش، لاڭكەستىك دەلو (وقىععا)، قىلمىستىق دەلو، قوعام اماندىعى دەلوسى، حاۋىپسىزدىككە قاتەر ەتۇدىرۇ دەلوسى تۇلمادى، ەشئازا اقبارات قۇرالدارى يدەولوگىيالىق سىڭار جاقىلىقىيەن باستان - اياق جۇڭگوغا، شىنجاڭعا ”ئۇستى كوزىلدىك“ پەن قارادى، ولار شىنجاڭنىڭ كاسىپتىك شەبەرلىككە تارىبەلەۋ - باۋلۇ قىزمەتىنە ورشەلەنە سوقتەسپ، شىندىقتى ەلەپ - ەسكەرەمەي، اق پەن قارانى شاتاستىرىپ، جانئالاسا ايتىلمەسى ”شىنجاڭ ماسەلىسىن“ شىعارىپ، سۇرقىالقىپەن شىنجاڭ ستەردىن دابىرلاىتپ، جۇڭگونى قىسسىز قارايدى. شىنجاڭغا ساياتىن ”زاڭ جوبا“نى ماقۇلداۋى لاڭكەستىكنىڭ جىرتىسىن جىرتۇ، قانقۇبىلغا قولداس بولۇ، شىنجاڭنىڭ لاڭكەستىككە قارىسى تۇرۇ جەتستىكتەردىن نەرىستەنۇ جانە جوققا شىعارۇ، لاڭكەستىككە قارىسى تۇرۇدىڭ حالقارالىق سەلبەستىگىن اۋىر دارەجەدە ەبۇلدىرۇ بولپ تابىلادى! ونىڭ جۇڭگونىڭ شىكىسىنە كىلىگۇ، جۇڭگونىڭ دامۇىن شاۋجالاۋ، ەنىپتى جۇڭگونى بولشەكەنۇ، بىلقىالىق تۇدىرۇعا ۇرۇنداى سۇرقىا كەپىپ - كەسىپى مەن باسىق نىەتىن اشققا شىعاردى!

لاڭكەستىك پەن ۇشقارىلىقتىڭ قاتەرى ەلەمدىك سىپاتتى ماسەلە، ادامدىق ۇقتى قاتماماسىز ەتۇدىڭ باسى جاۋى. باس اماندىق ەك ئۇبىرلى ادامدىق ۇقىق، حاۋىپسىزدىككە كەپىلدىك ەتكەندە عانا ادامدىق ۇقتى قاتماماسىز ەتۇگە بولادى، لاڭكەستىككە قارىسى تۇرماي ادامدىق ۇقتى قاتماماسىز ەتۇگە بولمايدى. تاياۋ جىلداردان بەرى، دۇنيە ەجۇزى كۆلەمىندە تۇبىلغان قىرۇار زورلىقتى كۇش، لاڭكەستىك دەلولىارىندا (وقىععا) مىللىيونداىن قاراپايمىمىز حالقى جاندارىنان جۇدا بولىدى نەمەسە باسپانادان ايرىلىپ تەنتىرەپ كەتتى، نەشە مىڭ جىل جالغاسقان وركەنىيەت مۇرالارى ەبر - اق كۇندە قۇرىپ - جوعالدى. مۇنداي جاعدايلاردا قايداعى ادامدىق ۇقتان اۋىن اشۇعا بولىسىن؟!

ادامدارنىڭ سارىىزىنە ۇشوپ سالىدى. 2017 - جىلى امەرىكا ”شەتەل لاڭكەستەرىنىڭ امەرىكاغا كىرۇىن توسۇ مەملەكەتتىك قورعاۋ جوسپارى“ اتىنداعى اكىمشىلىك بۇيرىغىن شىعارىپ، ىراق، سىرپيا، ىران، سۇدان، سومالي، يەمەن جانە لىبىيا سياقتى 7 ەل ازاماتتارىنىڭ امەرىكاغا كىرۇىن شەكتەدى، وسعان ساياتىن 7 ەل تۇگەلدەي مۇسىلمانداردى نەگىزگى جان سانى ەتكەن مەملەكەتتەر، اقبارات قۇرالدارى جانە حالقتىق ۇبىمدار جاعىنان ”مۇسىلمانداردى شەكتەنۇ بۇيرىعى“ دەپ اتالدى. مۇنداي لاڭكەستىكتى ارنايى مەملەكەتتەرەمەن، وڭىرلەرەمەن جانە دنىمەن ۇزارا بايلىنسىرتاتىن ەدىس امەرىكانىڭ ەل ەشى - سىرتىنداعى قىرۇار قاپقارەلەردىڭ جانە ۇبىمداردىڭ قارىسى تۇرۇنا جانە جازىعۇرۇنا ۇشرادى.

وڭىرلىك جاعدايدىڭ اۋمالى - توكپەلى بولۇىن جانە اۋىر ادامگەرشىلىك اىپاتىن تۇدىردى. 2001 - جىلى 10 - ايدىڭ 7 - كۇنى امەرىكا ايتىلمەسى ”لاڭكەستىككە قارىسى تۇرۇ سوعىسىن“ قوزعاپ، اۋعانىستانعا اسكەرى ارەكەت قولاناتىندىن جارىيالادى ەزى امەرىكا وناشىلدارى زاڭ جوباسىن ماقۇلدادى. امەرىكا لاڭكەستىككە قارىسى تۇرۇ اتىمەن اۋعانىستان سوعىسىن قوزعاپ، اۋعانىستان ۇڭىرىنىڭ سوعىس بىلىقپالغىنىڭ ۇرتسى 18 جىل جالغاسۇنا مۇرىندىق بولدى. جىل بويسى سوعىس بىلىقپالغى اۋعانىستان حالقن كۇبىرەلسىكە ۇشراتتى، بۇكىل ەلدەگى %54.1 جان سانى كەدەپىلىك سىزىنعان تومەنگى دەڭگەيدە تۇردى. بىرلەسكەن مەملەكەتتەر ۇبىمىنىڭ باياناماسىندا كورسەتىلۇنشى، 2018 - جىلى جالبى 4000عا تاياۋ اۋعانىستان بۇقاراسى ۇرلى قاقىتسىرتادا ۇلىپ، 2009 - جىلدىن بەرگى ەك جوعارى دەڭگەيدى جاراتقان، شامامەن %24تىك جارالانۇ - ولۇگە امەرىكا مەن باسقا دا ناتوعا مۇشە ەلدەر ارىياسىنىڭ اۋە شاۋبۇلى سەبەپ بولعان. 2018 - جىلى امەرىكا ارىياسىنىڭ اۋعانىستاندىكى اۋە شاۋبۇلى 6800 رەتتەن اسىپ، وتكەن 6 جىلدىن بەرگى ەك جوعارى دەڭگەيدى جاراتقان. بىلىدان بەرى، اۋعانىستان جاعدايى ۇرتسى ناشارلادى، اۋعانىستان بۇقاراسى جونىنەن العاندا، بەيىتىشلىكتىڭ اۋىلى ەلىسى. 2003 - جىلى امەرىكا ىراق زور كۆلەمدى قىرىنداعىش قارۇ - جازاق جاسردى ەزى لاڭكەستەردى استىرتىن قولدادى دەگەندى سىلتاۋ ەتپ، ۇز الدىنا ىراققا اسكەرى سوققى جاسادى. امەرىكانىڭ لاڭكەستىككە قارىسى تۇرۇ اتىمەن اۋعانىستان سوعىسىن جانە ىراق سوعىسىن قوزعاۋى 10 مىڭداعان جاي بۇقارانىڭ جازىقسىز جازىم بولۇىن، مىللىيونداىن كەلتىرىپ شىعاردى. امەرىكا بۇلاڭ داشۇەسىنىڭ زەرەتتەنۇشلەرى بىلاى دەپ اتاپ كورسەتتى: 2001 - جىلى ”لاڭكەستىككە قارىسى تۇرۇ

سوعىسى“ باستالغاننان بەرى، امەرىكا ارىياسى جالبى 480 مىڭ ادامنىڭ ەلۇىن كەلتىرىپ شىعاردى، ال مۇنىڭ شىندە 244 مىڭ ادام ”بەيىت تۇرىندار“.

جانغا لاڭكەستىك كۇشتەردىن ۇزدىكىسىز تۇدىردى. امەرىكا لاڭكەستىككە قارىسى تۇرۇ سالسىندا قوس ولىشەم ۇستاندى، ەبر جاعىنان، لاڭكەستىككە قارىسى تۇرۇ اتىمەن مەيلىنشە قول جۇمساپ، امەرىكاغا بويسۇنباعان اكىمپاتتارغا سوققى بەردى؛ ەندى ەبر جاعىنان، ەشئازا ەلدەر ارانىنداعى لاڭكەستىك ۇسىن العان ۇكىمەتكە قارىسى قارۇلى كۇشتەردى بىرىنچىلەرەپ، قانات استىنا السى، استىرتىن قولدادى. مۇنىڭ زاردابىنان سان مىڭ جىلداردان بەرى قالىپتاسقان وڭىرلىك تەپە - تەڭدىكتىڭ قالىپنا كەلۇى قىينغا سوقتى، ال قاتىستى قارۇلى ەلمەمەتتەردەرەۋ قۇبىلىپ، لاڭكەستىك شارا ارقىلى ۇزىنىڭ ساياسى نىساناسىن قاراستىرىپ، لاڭكەستىك ۇيمعا اينالدى. 11 - قىركۇبەك” نەن كەيىن بىن لادىن باسشىلىغىنداعى ”ال - حايدا“ ۇيمى امەرىكانىڭ لاڭكەستىككە قارىسى تۇرۇ سوعىسىنىڭ قاس جاۋنا اينالدى، ال ”ال - حايدا“ نىڭ جاعداي قالىپتاستىرۇنا امەرىكا باسشىلىغىنداعى ەشئازا باتىس ەلدەرنىڭ قىرعى قىجاقتىق سوعىستىڭ سوڭغى مەزگىلىندە ونى بىرىنچى جەردەمەن جانە قولداۋىمەن قاتىسى جوق ەمەس. وسىدان كەيىن، سىرپيانىڭ شىكى سوعىسى باردىنىدا تەز جەتىلىپ، زورابىعان ISIS ۇشقارى ۇبىمىن بارلىققا كەلتىرۇشى دە، ىراق سوعىسىن ۇز بىلگەننىشە قوزباعان امەرىكا، ول امەرىكانىڭ ورتا شىعى ساياساتى كەرى اسەرنەن جىناقالىان تابىيى ناتيجه.

امەرىكانىڭ ايتىلمەسى ”لاڭكەستىككە قارىسى تۇرۇ ارەكتى“ بارىسىندا قالالاردى قۇتىرتنا الباتى بومبىلاۋ، سونداي - اق جازىقسىز جاي حالقتىڭ ۇلم - ەجتىمىن كەلتىرىپ شىعارۇ سياقتى حالقارالىق زاڭعا قايشى، ادامدىق ۇقتى اياققا تاپىتاعان ارەكتەتەرىنىڭ بارلىعى لاڭكەستىك ەلمەنتتەر جاعىنان جانغا مۇشە قابىلدايتىن سىلتاۋ ەتىلىپ، تالاىي زورلىقتى كۇش تۇدىردى. لاڭكەستىك كۇشتەردى بىرىنچىلەرەپ، جۇڭگونى تاپتىرىدى. لاڭكەستىككە قارىسى تۇرۇ اتىمەن جازىم بولۇىن، مىللىيونداىن كەلتىرىپ شىعاردى. امەرىكا بۇلاڭ داشۇەسىنىڭ زەرەتتەنۇشلەرى بىلاى دەپ اتاپ كورسەتتى: 2001 - جىلى ”لاڭكەستىككە قارىسى تۇرۇ

»حالىق گازەتى«نە باسلىغان

(2019 - جىلى 12 - ايدىڭ 6 - كۇنى